

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญของปัญหา

ประเทศไทยจัดได้ว่าเป็นประเทศผู้นำด้านเกษตรกรรมที่สำคัญอันดับต้น ๆ ของโลก โดยในปี พ.ศ. 2552 ประเทศไทยส่งออกสินค้าเกษตรกรรมคิดเป็นมูลค่าสูงถึง 5.6 แสนล้านบาท และสินค้าที่มีมูลค่าส่งออกสูงสุด คือ ข้าวมีมูลค่าส่งออกถึง 1.72 แสนล้านบาท รองลงมาคือ ยางพารามีมูลค่าส่งออก 1.46 แสนล้านบาท (คูตาราง 1 ประกอบ) นอกจากนี้ประชากรในประเทศยังอยู่ในภาคการเกษตร ดังนั้นความผันผวนของราคาสินค้าเกษตรจึงมีความสำคัญต่อเศรษฐกิจและความเป็นอยู่ของประชากรส่วนใหญ่ของประเทศ

ตาราง 1

มูลค่าการส่งออกสินค้าสำคัญของไทย หมวดสินค้าเกษตรกรรม (หน่วย: แสนล้านบาท)

รายการ	ปี พ.ศ.		
	2550	2551	2552
1. ข้าว	1.19	2.03	1.72
2. ยางพารา	1.94	2.24	1.46
3. ผลิตภัณฑ์มันสำปะหลัง	0.48	0.48	0.52
4. ไม้แปรรูป	0.31	0.50	0.47
5. กุ้งสดแช่เย็น แช่แข็ง	0.42	0.43	0.46

ที่มา. จาก ข้อมูลการส่งออก, โดย กระทรวงพาณิชย์, 2553, ค้นเมื่อ 19 กรกฎาคม 2553,

จาก http://www2.ops3.moc.go.th/export/recode_export/report.asp

ข้าว จัดเป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญของโลก ปัจจุบันมีประชากรทั่วโลกราว 7 พันล้านคน และประชากรมากกว่าครึ่งหนึ่งบริโภคข้าวเป็นอาหารหลัก และข้าว

ยังจัดเป็นสินค้าที่มีผลกระทบต่อความมั่นคงในหลาย ๆ ประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งความมั่นคงทางด้านอาหาร รวมทั้งยังเป็นสินค้าที่มีความอ่อนไหวทางการเมือง บางประเทศถือว่าการปลูกข้าวเป็นวัฒนธรรมประจำชาติอย่างหนึ่งด้วย

ตลาดของธุรกิจข้าวในประเทศไทยจะแบ่งออกได้เป็น 2 ตลาด ได้แก่ ตลาดสำหรับการบริโภคภายในประเทศและตลาดสำหรับการส่งออก โดยมีผู้ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ เกษตรกร ชาวนา ผู้ทำการเพาะปลูก เก็บเกี่ยวผลผลิตเพื่อไปจำหน่าย โดยชาวนาอาจมีการรวมกลุ่มกันเพื่อมีอำนาจในการต่อรองสูงขึ้น ผ่านรูปแบบสหกรณ์เพื่อนำไปจำหน่ายกับพ่อค้าข้าวเปลือก หรือ ไปจำหน่ายให้แก่โรงสีโดยตรง และโรงสีจะจัดจำหน่ายใน 2 ช่องทาง คือ ขายให้ผู้ค้าข้าวในประเทศหรือให้แก่ผู้ส่งออกหรืออาจผ่านพ่อค้าคนกลาง (หยัง) ที่จะจำหน่ายให้แก่ผู้ส่งออกต่อไป อย่างไรก็ตามภาครัฐได้เข้ามาดูแลตลาดเพื่อให้เกิดความเป็นธรรมแก่เกษตรกร ผู้เพาะปลูก ดังนั้น ภาครัฐจึงอาจเข้ามาแทรกแซงกลไกดังกล่าวได้ผ่านการรับซื้อจากเกษตรกรโดยตรงเพื่อนำไปจัดจำหน่ายทั้งตลาดในประเทศและตลาดต่างประเทศ

ดังที่ทราบกันดีว่าราคาข้าวในตลาดโลกได้ปรับตัวสูงขึ้นตั้งแต่ปี พ.ศ. 2551 อันเป็นผลมาจากความแปรปรวนของสภาพอากาศไม่เอื้ออำนวย ทำให้ผลผลิตของประเทศส่งออกได้รับความเสียหายไม่ว่าจะเป็น เวียดนาม พม่า แม้กระทั่งอินเดียเอง ส่งผลกระทบไปทั่วโลก สำหรับประเทศที่มีการผลิตข้าวไม่เพียงพอต่อการบริโภคภายในประเทศจึงต้องนำเข้าข้าวเพิ่มขึ้น ส่วนประเทศที่เกรงว่าจะมีข้าวไม่เพียงพอต่อการบริโภคมีการออกมาตรการต่าง ๆ เพื่อยับยั้งการส่งออก ทั้งหมดล้วนเป็นการเพิ่มแรงกดดันให้ราคาข้าวในตลาดโลกปรับตัวเพิ่มขึ้น ไปอีก ดังแสดงในตาราง 2

ความผันผวนของราคาข้าวในตลาดโลก ถือเป็นการยกระดับราคาข้าวของประเทศไทย ดังแสดงในตาราง 3 และยังเป็นโอกาสดีสำหรับผู้ผลิตและผู้ส่งออกข้าว เนื่องจากประเทศไทยมีผลผลิตมากกว่าความต้องการบริโภคภายในประเทศ แต่การเพิ่มขึ้นของระดับราคาข้าวกลับส่งผลเสียสำหรับผู้บริโภคภายในประเทศ เนื่องจากต้องบริโภคข้าวในราคาที่แพงขึ้น เมื่อราคาข้าวสูงขึ้นจะส่งผลให้เกษตรกรหันมาทำการเพาะปลูกข้าวเพิ่มขึ้น เมื่อผลผลิตออกสู่ตลาดมากขึ้น ประกอบกับราคาข้าวมีการคลายตัวลดลง ทำให้เกิดปัญหาผลผลิตข้าวล้นตลาด ราคาข้าวตกต่ำ อีกทั้งขณะที่ราคาข้าวสูงขึ้น ต้นทุน

การผลิต เช่น ค่าปุ๋ย ค่ายาปราบศัตรูพืช ราคาเมล็ดพันธุ์ข้าวมักปรับตัวเพิ่มขึ้นตามไปด้วย ดังตาราง 4 และตาราง 5 ตามลำดับ ตลอดจนการเพาะปลูกข้าวที่เพิ่มขึ้นอาจทำให้มีการใช้น้ำสำรองเหนือเขื่อนเพิ่มขึ้น หากมีปริมาณการใช้น้ำมากเกินไปประกอบกับเกิดฝนแล้งหรือฝนทิ้งช่วง น้ำในเขื่อนไม่เพียงพอจนกลายเป็นปัญหาวิกฤตน้ำตามมา ปัญหาที่เกิดขึ้นรัฐบาลอาจจะต้องเข้ามาแทรกแซงหรือดำเนินนโยบายเพื่อช่วยเหลือต่อไป

ตาราง 2

การผลิตและการบริโภคข้าวของประเทศต่าง ๆ (หน่วย: ล้านตัน)

ประเทศ	ปี พ.ศ.	2550		2551		2552	
		ผลิต	บริโภค	ผลิต	บริโภค	ผลิต	บริโภค
จีน		127,200	127,200	130,224	127,450	134,330	133,000
อินเดีย		93,350	86,700	96,690	90,466	99,180	91,090
อินโดนีเซีย		35,300	35,900	37,000	36,350	38,300	37,090
บังกลาเทศ		29,000	29,764	28,800	30,747	31,000	31,000
เวียดนาม		22,922	18,775	24,375	19,400	24,393	19,000
ไทย		18,250	9,780	19,800	9,600	19,850	9,500
พม่า		10,600	10,670	10,730	10,249	10,150	9,648
ฟิลิปปินส์		9,775	12,000	10,479	13,499	10,755	13,100
บราซิล		7,695	7,925	8,199	8,254	8,570	8,530
ญี่ปุ่น		7,786	8,250	7,930	8,177	8,029	8,326
สหรัฐอเมริกา		6,088	4,400	6,149	4,500	6,400	5,150
ปากีสถาน		5,450	4,887	5,700	4,670	6,900	4,788
กัมพูชา		3,946	3,959	4,238	3,919	4,520	3,964
เกาหลีใต้		4,680	3,646	4,408	3,788	4,843	3,770
ไนจีเรีย		2,900	3,276	3,000	3,340	3,200	4,000
อียิปต์		4,383	3,294	4,385	3,297	4,402	3,325
อื่น ๆ		30,972	50,879	31,538	50,267	33,325	51,804
รวม		420,297	421,305	433,645	427,973	448,147	437,085

ที่มา. จาก สถิติที่สำคัญ, โดย สมาคมผู้ส่งออกข้าวไทย, 2554, กันยายน 14 มกราคม 2554,

จาก http://www.thairiceexporters.or.th/world%20rice%20prod_cons_ends.htm

ตาราง 3

ราคาส่งออกข้าวขาว 5% F.O.B. กรุงเทพมหานคร

(หน่วย: เหรียญต่อตัน)

เดือน	ปี พ.ศ.		
	2550	2551	2552
มกราคม	313.00	389.00	581.00
กุมภาพันธ์	317.00	454.00	594.00
มีนาคม	321.00	554.00	608.00
เมษายน	319.00	833.00	558.00
พฤษภาคม	320.00	973.00	526.00
มิถุนายน	329.00	854.00	551.00
กรกฎาคม	336.00	914.00	556.00
สิงหาคม	327.00	764.00	535.00
กันยายน	323.00	749.00	528.00
ตุลาคม	327.00	667.00	499.00
พฤศจิกายน	340.00	576.00	527.00
ธันวาคม	359.00	566.00	588.00

ที่มา. จาก ราคาข้าวสารส่งออก F.O.B. กรุงเทพฯ, โดย กรมการค้าต่างประเทศ, 2553ข, ค้นเมื่อ 19 กรกฎาคม 2553, จาก http://www.dft.moc.go.th/level4Frame.asp?sPage=the_files/8/level4/FOB51.xls&level4=594

ตาราง 4

ปริมาณและมูลค่าการนำเข้าปุ๋ยเคมีสูตรสำคัญ (หน่วย: ปริมาณ: ตัน, มูลค่า: ล้านบาท)

ปี พ.ศ.	2550		2551		2552	
	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า
21-0-0	268,868.00	1,447.00	233,826.00	2,314.00	231,991.00	1,151.00
46-0-0	1,692,175.00	18,694.00	1,619,242.00	29,273.00	2,355,045.00	23,481.00
16-20-0	454,809.00	3,801.00	290,716.00	4,770.00	335,541.00	3,501.00
16-16-8	35,491.00	313.00	11,810.00	267.00	21,974.00	280.00
15-15-15	386,625.00	3,939.00	313,404.00	6,768.00	257,513.00	3,485.00
13-13-21	48,059.00	535.00	14,082.00	345.00	9,567.00	167.00
18-46-0	359,424.00	5,092.00	259,743.00	9,216.00	192,725.00	2,447.00

ตาราง 4 (ต่อ)

ปี พ.ศ.	2550		2551		2552	
	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า
สูตรปุ๋ย						
0-0-60	449,303.00	3,830.00	512,071.00	9,390.00	158,573.00	3,332.00
อื่น ๆ	655,763.00	7,490.00	542,855.00	13,267.00	304,259.00	4,569.00
รวม	4,350,516.00	45,140.00	3,797,749.00	75,610.00	3,867,187.00	42,413.00

ที่มา. จาก มูลค่าการนำเข้าปุ๋ยเคมี, โดย สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2554ฯ, ค้นเมื่อ 14 มกราคม 2554, จาก http://www.oae.go.th/ewtadmin/ewt/oae_web/ewt_news.php?nid=151&filename=index

ตาราง 5

ปริมาณและมูลค่าการนำเข้าสารกำจัดศัตรูพืช (หน่วย: ปริมาณ: ตัน, มูลค่า: ล้านบาท)

ปี พ.ศ.	2550		2551		2552	
	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า
สารกำจัดแมลง						
(insecticide)	21,590.00	3,746.00	25,332.00	4,577.00	19,709.00	3,972.00
สารป้องกันและกำจัดโรค						
พืช (fungicide)	10,626.00	1,833.00	11,255.00	2,537.00	8,485.00	2,968.00
สารกำจัดวัชพืช (herbicide)	79,239.00	8,914.00	68,825.00	11,487.00	85,821.00	9,338.00
อื่น ๆ	4,869.00	533.00	4,497.00	580.00	4,137.00	537.00

ที่มา. จาก ปริมาณการนำเข้าสารกำจัดศัตรูพืช, โดย สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2554ก, ค้นเมื่อ 14 มกราคม 2554, จาก http://www.oae.go.th/ewtadmin/ewt/oae_web/ewt_news.php?nid=146&filename=index

จากการที่ประเทศไทยเป็นผู้ส่งออกข้าวที่สำคัญเป็นอันดับ 1 ของโลก ซึ่งนับเป็นจำนวนหนึ่งในสี่ส่วนของการส่งออกข้าวทั่วโลก ดังนั้นข้าวสารของไทยจึงมีอิทธิพลต่อราคาข้าวในตลาดโลก ในปัจจุบันตลาดสินค้าเกษตรล่วงหน้าแห่งประเทศไทย (AFET) ได้คัดเลือกข้าวหอมมะลิ และข้าวขาว 5% มาเป็นสินค้าอ้างอิงในตลาด ดังนั้น นอกเหนือจากการเป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญของประเทศไทยแล้ว ยังมีผู้เกี่ยวข้องและได้รับผลกระทบ

ของความผันผวนด้านราคาทั้งสองด้าน (ขึ้นและลง) เป็นประชากร โดยส่วนมากของประเทศ ทำให้การนำข้าวมาเป็นสินค้าอ้างอิงของสัญญา จะส่งผลให้การจัดการกับความเสี่ยงของผู้ที่เกี่ยวข้องทำให้อย่างมีทางเลือกและประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น

สาเหตุที่ตลาดสินค้าเกษตรล่วงหน้าเลือกข้าวสารขาวเข้ามาซื้อขายล่วงหน้า เพราะว่าข้าวขาว 5% เป็นข้าวที่มีปริมาณการซื้อขายมาก และคนไทยนิยมบริโภคมากกว่าข้าวประเภทอื่น ๆ เช่น ข้าวหอมมะลิ ข้าวกล้อง เป็นต้น และเกษตรกรไทยมีการปลูกข้าวเมล็ดขาวพันธุ์ที่เมื่อสีแล้วจะได้ข้าวขาวมากกว่าข้าวประเภทอื่น อีกทั้งโรงสีก็นิยมซื้อขายข้าวที่สีเป็นข้าวขาวจากชานนาหรือพ่อค้าคนกลางมากกว่าซื้อข้าวชนิดอื่น (สำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการค้าสินค้าเกษตรล่วงหน้า, 2552, หน้า 112-116)

ดังนั้น หากทราบปัจจัยที่มีผลต่อราคาข้าวขาว 5% ในตลาดล่วงหน้าได้และทราบถึงระดับของปัจจัยที่มีผลกระทบต่อราคาข้าวขาว 5% ในตลาดล่วงหน้าได้แล้วนั้น จะช่วยลดความเสี่ยงหายจากราคาที่มีความผันผวนสูง โดยการใช้เครื่องมือที่สามารถคาดการณ์ หรือการพยากรณ์ราคาได้แม่นยำจะเป็นประโยชน์ต่อผู้เกี่ยวข้องไม่ว่าจะเป็นผู้ส่งออก พ่อค้าคนกลาง โรงสี และเกษตรกร เพื่อใช้ประโยชน์จากตลาดล่วงหน้าในการบริหารความเสี่ยงจากความผันผวนของราคาข้าว ตลอดจนเป็นทางเลือกของรัฐบาลในการสร้างเสถียรภาพของราคาสินค้าเกษตรโดยใช้กลไกตลาดสินค้าเกษตรล่วงหน้าแห่งประเทศไทย เพื่อลดการแทรกแซงราคาสินค้าเกษตรต่อไป

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อราคาข้าวขาว 5% ในตลาดสินค้าเกษตรล่วงหน้าแห่งประเทศไทย และพยากรณ์แนวโน้มราคาในอนาคต

ขอบเขตของการศึกษา

การศึกษานี้จะพิจารณาราคาข้าวขาว 5% แบบ Both Options ในตลาดสินค้าเกษตรล่วงหน้าแห่งประเทศไทย โดยใช้ข้อมูลทุติยภูมิ (secondary data) ประเภทอนุกรมเวลา (time series) รายวันระหว่างวันที่ 1 มกราคม ถึง 31 ธันวาคม พ.ศ. 2552 เป็นระยะเวลา 261 วัน (วันทำการของตลาดสินค้าเกษตรล่วงหน้า)

สมมติฐานของการศึกษา

การศึกษานี้จะพิจารณาถึงผลกระทบของราคาข้าวขาว 5% ในตลาดสินค้าเกษตรล่วงหน้าแห่งประเทศไทย ระหว่างวันที่ 1 มกราคม ถึง 31 ธันวาคม พ.ศ. 2552 มีสมมติฐานดังนี้

1. การเปลี่ยนแปลงของอัตราแลกเปลี่ยนระหว่างเงินบาทต่อดอลลาร์สหรัฐฯ ราคาขายส่งข้าวขาว 5% ณ ตลาดกรุงเทพมหานคร มีความสัมพันธ์กับราคาข้าวขาว 5% ในตลาดสินค้าเกษตรล่วงหน้าแห่งประเทศไทย (AFET) ในทิศทางเดียวกัน
2. ช่วงที่มีการเก็บเกี่ยวข้าวนาปีและข้าวนาปรัง (เดือนมกราคม ถึง เดือนตุลาคม) มีความสัมพันธ์กับราคาข้าวขาว 5% ในตลาดสินค้าเกษตรล่วงหน้าแห่งประเทศไทย (AFET) ในทิศทางตรงกันข้าม

วิธีการศึกษา

แหล่งที่มาของข้อมูล

การศึกษานี้จะใช้ข้อมูลทุติยภูมิ (secondary data) ประเภทอนุกรมเวลา (time series) โดยใช้ข้อมูลรายวันตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม ถึง 31 ธันวาคม พ.ศ. 2552 ที่มีการรวบรวมโดยหน่วยงานต่าง ๆ ดังนี้

1. ราคาข้าวขาว 5% รวบรวมจากเว็บไซต์ของตลาดสินค้าเกษตรล่วงหน้าแห่งประเทศไทย (<http://www.afet.or.th>)

2. อัตราแลกเปลี่ยนระหว่างเงินบาทต่อดอลลาร์สหรัฐอเมริกา รวบรวมจากเว็บไซต์ของธนาคารแห่งประเทศไทย (<http://www.bot.or.th>)
3. ราคาขายส่งข้าวขาว 5% ณ ตลาดกรุงเทพมหานคร รวบรวมจากเว็บไซต์ของกระทรวงพาณิชย์ (<http://www2.moc.or.th>)
4. ช่วงที่มีการเก็บเกี่ยวข้าวนาปีและข้าวนาปรัง (เดือนมกราคม ถึงเดือนตุลาคม) รวบรวมจากเว็บไซต์ของสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร (<http://www.oae.go.th>) รวมทั้งหนังสือ วิทยานิพนธ์และรายงานอื่น ๆ ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ราคาข้าวขาว 5% ในตลาดสินค้าเกษตรล่วงหน้าแห่งประเทศไทย แบ่งออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

1. การวิเคราะห์เชิงพรรณนา (descriptive analysis) เป็นการวิเคราะห์ราคาที่มีการซื้อขายย้อนหลัง 261 วัน (วันทำการของตลาดสินค้าเกษตรล่วงหน้า) ระหว่างวันที่ 1 มกราคม ถึง 31 ธันวาคม พ.ศ. 2552 เพื่อคำนวณค่าพยากรณ์ราคาข้าวขาว 5% ในระหว่างวันที่ 1-29 มกราคม พ.ศ. 2553 ด้วยการวิเคราะห์ภาวะเศรษฐกิจทั่วไป การวิเคราะห์ภาคเกษตรกรรม การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลกระทบ อาทิ ราคาข้าวในตลาดจริง เช่น ราคา ณ ตลาดกรุงเทพมหานคร ของกรมการค้าภายใน ปริมาณส่งออก ตลอดจนฤดูกาล และรวบรวมข้อเท็จจริงเกี่ยวกับข้อมูลเบื้องต้นของการเคลื่อนไหวของราคาข้าวขาว 5%
2. การวิเคราะห์เชิงปริมาณ (quantitative analysis) เป็นการวิเคราะห์โดยใช้สมการถดถอย (regression model) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่มีผลกระทบต่อราคาข้าวขาว 5% ในตลาดสินค้าเกษตรล่วงหน้าแห่งประเทศไทย และประมาณค่าด้วยวิธีกำลังสองน้อยที่สุด (Ordinary Least Squares--OLS) และใช้สมการเส้นตรงในการพยากรณ์ราคาข้าวขาว 5% ระหว่างวันที่ 1-29 มกราคม พ.ศ. 2553

แบบจำลองที่ใช้ในการศึกษา

แบบจำลองที่ใช้ในการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อราคาข้าวขาว 5% ในตลาดสินค้าเกษตรล่วงหน้าแห่งประเทศไทย มีดังนี้

$$BWR5 = b_0 + b_1USD + b_2DIT + b_3D$$

โดยกำหนดให้

BWR5 = ราคาข้าวขาว 5% ตลาดสินค้าเกษตรล่วงหน้าแห่งประเทศไทย (AFET) (บาทต่อกิโลกรัม)

USD = อัตราแลกเปลี่ยนระหว่างเงินบาทต่อดอลลาร์สหรัฐอเมริกา (บาทต่อ 1 ดอลลาร์สหรัฐฯ)

DIT = ราคาขายส่งข้าวขาว 5% ณ ตลาดกรุงเทพมหานคร (บาทต่อกิโลกรัม)

D = Dummy

กำหนดให้

ช่วงที่มีการเก็บเกี่ยวข้าวนาปีและข้าวนาปรัง (เดือนมกราคม ถึงเดือนตุลาคม) D = 1

ช่วงที่ไม่มีการเก็บเกี่ยวข้าวนาปีและข้าวนาปรัง (เดือนพฤศจิกายน ถึงเดือนธันวาคม) D = 0

แบบจำลองที่ใช้ในการพยากรณ์ราคาข้าวขาว 5%

แบบจำลองที่ใช้ในการพยากรณ์ราคาข้าวขาว 5% ในตลาดสินค้าเกษตรล่วงหน้าแห่งประเทศไทย มีดังนี้

$$Y = a + bT_i$$

โดยกำหนดให้

- Y = ตัวแปรอิสระที่ต้องการประมาณค่าอัตราการเจริญเติบโต
 T = ระยะเวลาซึ่งกำหนดค่า
 a, b = ค่าคงที่ที่ต้องประมาณค่า

นิยามศัพท์เฉพาะ

ตลาดซื้อขายสินค้าล่วงหน้า หมายถึง สถานที่ที่เป็นศูนย์รวมหรือศูนย์กลาง การซื้อขายสินค้าที่มีผู้ซื้อผู้ขายมาทำการประมูลหรือต่อรองราคา โดยเปิดเผยและ ทำสัญญาการซื้อขายเพื่อส่งมอบในอนาคตตามชนิด ปริมาณ คุณภาพ สถานที่ และเวลา ส่งมอบสินค้าภายใต้กฎระเบียบที่แน่นอน โดยผ่านตัวแทนที่เป็นสมาชิกของตลาดในวัน และเวลาที่กำหนดไว้เท่านั้น

สินค้าอ้างอิง หมายถึง สินค้าที่นำมาซื้อขายในตลาดสินค้าเกษตรล่วงหน้า เรียกว่า “ข้อตกลงล่วงหน้า” หรือ “สัญญาซื้อขายล่วงหน้า” (futures contract) ในปัจจุบัน ข้อตกลงล่วงหน้าหรือสัญญาซื้อขายล่วงหน้าที่นำมาซื้อขาย เช่น ยางแผ่นรมควันชั้น 3 มันสำปะหลังเส้น ข้าวหอมมะลิ 100% ชั้น 2 และข้าวขาว 5%

ข้าวขาว 5% หมายถึง ในจำนวนข้าวขาว 100 เมล็ด มีข้าวหักได้ไม่เกิน 5 เมล็ด นอกนั้นเป็นข้าวขาวเต็มเมล็ด

สัญญาซื้อขายล่วงหน้า (futures contract) คือ ข้อตกลงซื้อขายสินค้าชนิดใด ชนิดหนึ่งที่มีการกำหนดเงื่อนไขของการซื้อขาย เช่น ชนิดและคุณภาพของสินค้า ปริมาณสินค้า ราคาต่อหน่วย และรายละเอียดของการส่งมอบและชำระราคา ให้คงที่ ตั้งแต่วันที่ทำสัญญา แต่กำหนดให้ทำการส่งมอบและชำระราคา ณ เวลาในอนาคตตาม รายละเอียดที่ระบุไว้ในสัญญา การทำธุรกรรมในสัญญาฟิวเจอร์สที่ทำให้เกิดภาระผูกพัน ไปในอนาคต เรียกว่า การเปิดฐานะในสัญญา (open a position) โดยฐานซื้อในสัญญา เรียกว่า Long Position และฐานะขายในสัญญา เรียกว่า Short Position ราคาที่ผู้ซื้อผู้ขาย ตกลงกัน คือ ราคาซื้อขายล่วงหน้า (futures price) ซึ่งจะถูกรับประกันด้วยกฎของอุปสงค์ และอุปทานเหมือนราคาทั่วไป

เงินประกันขั้นต้น (initial margin) หมายถึง เงินลูกค้าฝากไว้กับตลาดซื้อขายสินค้าล่วงหน้าหรือสำนักหักบัญชี เมื่อสั่งซื้อหรือส่งขายสินค้าล่วงหน้า การวางเงินประกันในการซื้อขายสินค้าล่วงหน้าเป็นการสร้างความมั่นคงให้กับตลาดไม่ใช่เป็นการวางเงิน Down Payment

เงินประกันขั้นต่ำ (maintenance margin) หมายถึง เงินประกันขั้นต่ำต่อสัญญาที่ลูกค้าต้องฝากไว้กับตลาดหรือสำนักหักบัญชี

ราคายุติสุดท้าย (final settlement price) ข้าวขาว 5% แบบ Both Option (BWR5) คือ ค่าเฉลี่ย 3 วันย้อนหลังที่คำนวณจากค่ากลาง (mid-interval value) ของราคาข้าวขาว 5%ประเภทข้าวใหม่ ณ ตลาดกรุงเทพมหานครประกาศโดยกรมการค้าภายใน บวกด้วยค่าปรับปรุงคุณภาพข้าวเท่ากับ 0.30 บาทต่อกิโลกรัม โดยใช้ค่าทศนิยม 2 ตำแหน่ง

ทางเลือกในการส่งมอบและรับมอบ (both options) ผู้ซื้อและผู้ขายสามารถเลือกได้ว่าจะทำการส่งมอบรับมอบสินค้าหรือไม่ทำการส่งมอบรับมอบสินค้า ได้ดังนี้

1. ให้ผู้ซื้อผู้ขายที่ประสงค์จะส่งมอบรับมอบสินค้า แจ้งความประสงค์มายังตลาดตั้งแต่วันที่ 08.30-12.00 น. ของวันทำการถัดจากวันซื้อขายสุดท้าย
2. หากผู้ซื้อผู้ขายไม่ได้ยื่นความประสงค์ที่จะส่งมอบรับมอบสินค้า หรือไม่ได้รับการจับคู่ให้ทำการส่งมอบรับมอบ ตลาดจะยุติฐานะการถือครองให้ด้วยการชำระส่วนต่างราคาคิวเงิน (cash settlement)

สำนักหักบัญชี (clearing house) ทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางในการหักบัญชีซื้อขาย การปรับฐานะบัญชีเงินประกันตามมูลค่าการซื้อขายล่วงหน้าการรับมอบส่งมอบสินค้า การจัดทำรายงานการซื้อขายล่วงหน้าเก็บและรักษาเงินประกันการซื้อขายล่วงหน้า เงินหรือหลักทรัพย์ของสมาชิกที่วางไว้กับสำนักหักบัญชี องค์กรนี้อาจเป็นส่วนหนึ่งของตลาดซื้อขายล่วงหน้าหรือแยกต่างหากจากตลาดก็ได้

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

เพื่อเป็นข้อมูลสำหรับให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องไม่ว่าจะเป็นผู้ส่งออก พ่อค้าคนกลาง โรงสี และเกษตรกร ใช้ประโยชน์ในการตัดสินใจ เพื่อป้องกันความเสียหายอันเนื่องมาจาก

ความผันผวนของราคาข้าว โดยใช้กลไกของตลาดสินค้าเกษตรล่วงหน้าแห่งประเทศไทย ตลอดจนเป็นทางเลือกของรัฐบาลในการสร้างเสถียรภาพของราคาสินค้าเกษตร โดยใช้กลไกตลาดสินค้าเกษตรล่วงหน้าแห่งประเทศไทย เพื่อลดการแทรกแซงราคาสินค้าเกษตรต่อไป